

DEPT LEGAL
• INDOCHINA •
NR142P

SỐ : 324

*Đạo đạo về việc buôn bán hàng in
việc tư xin thương nghị trước.*

Tổng-lý kiêm Chủ-bút:
NGUYỄN-KIM-ĐÌNH

NGÀY THỨ HAI, THỨ TƯ, THỨ SÁU

TRUNG-HOA CÁCH-MANG

(Tiếp theo)

Viễn-Hoành

HƯỚNG TRUYỀN

MỘT VỤ TAI BIẾN LỚN Ở NHƯT-BỒN

Nguyen-Hahn

Xin ngài xét thử lại mà coi trong
cước lần-hóa nhưn-quân có cái
phương - chân nào hay hơn cái
phương-châm đoán-thử đâu ? Thử
ngay ở về chân nào, nước nào cũng vậy,
nhưn-loại nhưn có đoán thử mới thoả
khỏi trong lòng tôi mà lần đến chỗ
sáng suốt. Diên-tộc là trình-dộ đã thấp
hèn, mà tính chất lại nhu nhược, thể
thì chúng ta cần phải có lòng đoàn-
thể nhiều hơn dân-tộc khác mới phải.
Nhà soạn-báo là bực người cảm được
đó trước đây nói đường giùm cho
dân chúng (tôi sau). Người nào không
đó tài trí hoặc không có cái nhiệt tâm
để làm cho tròn cái chức-vụ ấy thì
đi làm ruộng hoặc đi buôn bán mà
kiếm ăn, chứ không nên chen ngôi
viết vào trong trí báo. Mà những
người soạn báo quốc-âm có mấy ai
mà biết trong cái nghề "cao thường" là
nghề viết báo, có mấy ai mà biết lo

Tôi nghe nói trong các nước văn minh dân sự đều hiệp nhau mà kinh doanh các nghề soạn báo, đều cho nghề ấy là nghề cao thượng. Còn trong nước mình thì lại lấy nghề dân sự để hiệp nhau mà kinh bị nghề soạn báo làm. Tại sao cũng một nghề ấy mà kẻ làm thì vinh, còn người làm thì hèn? Ấy là tại cái chữ, cái tư cách, cái chủ hướng của người soạn báo. Vậy mấy ông soạn báo chúng tôi phải khoe khoang rằng mình nhiệt tâm lo công ích, rằng mình quyết chí làm trường-phu, rằng mình ưu thể dân thời, rằng mình không cầu danh trục lợi mà làm gì, miễn là giữ chữ chí cho đúng đắn, giữ tư cách cho thanh cao, chọn chữ hướng cho hiệp nghĩa, việc nào đáng nói thì nói, việc nào không đáng nói thì thôi khi cầm viết mà viết thì trong trí suy nghĩ lẽ công mà thôi, chứ đừng tính một việc riêng của ai, mà lẽ viết rồi để đầu óc khen cũng không mừng, đầu óc chê cũng không giận, làm được như vậy thì các nghề của mình tự nhiên trở cao-thượng, chúng tôi phải dành trọng vọng chúng mà biểu người ta tôn trọng mình, mà tự nhiên hết ai khinh bị mình nữa.

Nam-Trung Tản

**Trách người quân-tử,
i trách dứa tiêu-nhơn**

Biết đều liêm-sĩ là sao? Biết liêm-sĩ là không nỡ không bợn, không cầu ai mà chẳng phụ-phản ai, chẳng khuất nhục mà cầu yêu, không quờ quào mà làm dữ.

Biết đều phải quấy thiệt hơn là sao? Biết lẽ phải mà dùng, biết chuyện quấy mà bỏ, biết việc thiệt mà khen, biết việc hơn mà hơn, phải quấy thiệt hơn rành rẽ, triết-học cao, tâm lý rộng, việc ần vì không tới không mủ.

Biết đại nghĩa là gì? Đại nghĩa là làm việc nào ích lợi chung cho xã hội, nước cũng như dân cũng lợi, không ai hùng hiếp dẫm ai, hoặc chống với quyền thế mà binh vực kẻ có công, hoặc lấy của nhà mà giúp người có hoàn nan.

Biết thời-vụ là sao? Thời-vụ là thời phải làm hay chẳng, vụ ấy đáng hay không, biết dân-do liệu lượng cân phân, xét chính chắn, thấy rõ ràng không mập-mè mà lầm-lạc.

Thật ăn-nhân là gì? Dùng thì rằng
mà làm, bỏ thì giấu mà cất dè, không

Hãy khoan dung là sao? mình có lỗi thì lo mà ăn-năn cho gặp người có lỗi thì cho là làm lỗi chàng cũng cố chấp nê, thả dể cho ai quấy lỗi mà mình dung, chẳng tha mình có lỗi rồi đi cày người tha thứ.

Hay sửa mình, hay dạy người là sao? Hay xét mình chỗ cũ chỉ, có sai thì chữa, lại hay xem xét việc binh sanh, những việc đã làm rồi cũng việc đương xây tới, trau dồi đức hạnh, ăn ở lễ nghi, làm cho người mến mà làm theo là dạy người, chứ chẳng phải theo người tới mà nói từ câu chữ tu chuyên.

Hãy thương đời hãy giúp bạn là
thương giúp cách làm sao? Thương
đời là cuộc mê-mang tẩn-hoà cho xứ
số, lo học hành tập công nghệ, nhà
mây mờ, những lần buồn, chiều
chuyến quai theo dấu lạnh, lo củi
khô làm ăn, lần lạc theo dõi, dừng
nghe lời phỉn, noi chuyện vọng càn,
phải chịu theo thời thế mà ở ăn,
nước cho mạnh, dân cho khôn, chỉ
cho khỏi rần rĩ dãi heo tàn thôi.
Giúp bạn là lấy đức tin làm qui, yêu
đầu nhau thì đồng vui chung thui
vội nhau, học cho vững làm văn,
hoặc chỉ dăng đi buôn, giúp chàng
mỏi lòng, mà chờ hè của trả lại.

Người quân-tử thì vậy đó, mà ai làm trôi mảy lá ấy là tiểu-nhơn, tiền-nhơn không khi nào mà làm theo thói dơ của quân-tử cho đáng. Dưa tiểu-nhơn thì hay phẫn phơ, vui dàu chúc đó, ăn một bữa cơm cũng dăm nổi làm thân trâu ngựa mà đến, nếu qua bữa rồi phải sang như không, dẫu cho một căn xách cũng không nhớ. Tánh kẻ tiểu-nhơn thì vậy, hiết vậy rồi còn trách làm chi, có trách là trách trạng quân-tử mà thôi, ai dưng trách thì trách, ai dưng dung thì dung, ở đời phải phân minh sự dưng trách. Nguyen-Tiến-

BÈN CHÍ
(La Persévérance)

Ta hãy nghe thế thường nói : « Gắn công mài sắt, chày ngày nên kim », lại sách Tây cũng có câu : « Vouloir c'est pouvoir — muốn là được » ; ngoài những câu đề răn đời như thế tưởng cũng còn nhiều câu khác nữa, nhưng mà, than ôi ! lời nói thì nhiều mà sự hiệu-nghiệm kể lại thật không là mấy !

Sắt muốn đem mài cho nên kim thì không phải là sự dễ, còn "muốn là được" thì cũng chẳng phải là dễ gì... Thoạt nhiên có ai đem hai cái cách ngôn ấy mà hỏi lý thì trước khi câu hỏi ấy đã thất là quả ngang-ngang mà người đối-phó cũng phải ngẩn-ngơ lo-lão, vì một cục sắt to đại muốn đem mài cho thành kim thì mấy khi mà nên được, còn một tên cu-li xe-kéo muốn trở nên ông công, ông nghệ thì tài nào mà nên được. Đã biết trong nghĩa hai câu ấy có hơi rỗng một thì, nhưng đối với cái phương-diện của sự người thật rất nhảm lảm. (Chữ nhân muốn đem mài câu ấy mà truyền lại cho hậu thế) đó là muốn học cũng kể đời sau phải "kiến tâm bèn chí", bèn chí thì tất nhiên bước đến con đường hi-vọng được. Những bề hiên-triết xưa há chẳng phải vì sự bèn-chí mà được muốn đời khen tặng, danh là thên rồi hỏi chưa phải sao? Ta hãy lấy một ví chuyện mà làm gương. Kia như ông Chân-vân-Vương học bực

cầm nôi Di-lý, nếu ông chẳng già
lông đến chi thì đâu đã thoát nạn
được ư ? Ông Khương-Như mấy
năm câu nôi Vi-thủy, bao nhiêu lần
sưng chải gió, dáo dáo một đạ kiền
lâm để chờ nạn đất, vì thế nên ngày
sau ông được phòng trù phẩm triều
đinh, ngậm thước danh bia nơi thành
sự. Ông Bết-mô Ba-lit-si (Bernard
Palissy) tìm tòi hết sức mới thấy được
cái : làm đất ra. Ràng tìm tới đến
phát đất, bằm mài đến hết cái, phải
phá cũ giường nằm, làm cũ, thế cái
sự bên chi đến đây là xong. Ngày nay
sự được hoàn-toàn, là chẳng phải
là nhờ bởi cái lông bên chi của ông
sao ? Ông Đô-ni Ba-lanh (Denis
Papin) đã biết bao nhiêu lần huyết
mỏi tìm ra máy hơi nước ; bước đầu
ông gặp biết bao nhiêu sự gần trở,
nhưng mà ông cố ý bước tới hoài
không mấy nao-núng, vì vậy mà ngày
nay chúng ta được hưởng cái sự tiến-
bộ của ông này ra. Ấy những đáng
hiện xưa kiền-tâm bên chi như thế,
ta là kẻ hậu sinh lại không biết nơi
cái gương tiền-hồi mà tỉnh-ngộ lại
học sao ? ? Có kẻ lại nói : « Thế
thường ư vọng sự », thềm găm thài
cổ lý. Nếu mới là ta nhứt tâm muốn
làm một chuyện gì thì ta hãy đem
những câu sách-ngôn ấy làm « bồng-
tiên », cứ dầu vậy, nhứt cây « bồng-
tiên » mà tiến tới hoài, chẳng sớm
thì muộn ta sẽ đến tận nơi ta chốn.
Hãy làm như một tên học trò. Nếu
nó muốn ngày sau biết ông quan to,
hì phải dầu nó nhứt tâm kiền-tâm

